

Masarykova univerzita v Brně
Fakulta sociálních studií
Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Otázka židovských osad

Referát do kurzu Radikalismus na Blízkém Východě

Zadal: JUDr. et Mgr. Marek Čejka

Vypracoval: Igor Březina

V Brně 13. 4. 2005

Otázka židovských osad

V mém referátu se budu zabývat fenoménem židovských osad na území okupovaných Státem Izrael. Nejdříve se podívám, z jakých ideových kořenů vychází myšlenka zakládání těchto osad.

Ideový základ

Ideový základ této politiky vychází z mesianistického učení rabína Abrahama Jicchaka Ha-Kohena Kooka a doplněného učením jeho syna Cvi Jehudy Kooka. Kook mladší se stal duchovní autoritou nábožensko – sionistického hnutí Bnej Akiva, jeho učení taky položilo základ militantnímu osadnickému hnutí Guš emunim. Tato organizace se považuje za avantgardu židovských aktivistů, která se po vítězné válce v roce 1967 a okupaci míst klíčových z hlediska starověkých dějin Izraele rozhodla nečekat na polovičaté kroky sionistických socialistů a již navždy osídlit „zaslíbenou Zemi Izrael“. Guš emunim vidí vítězství z června 1967 jako počátek Konce času, jehož hlavním rysem je Bohem inspirovaný návrat Židů do jejich domovů v Jeruzalémě, Šechemu, Hebronu a dalších míst na západním břehu Jordánu, v pásmu Gazy, na Sinaji, Golanech i východně od Jordánu. Podle Guš emunim nesmí Židé promarnit příležitost a musí osídlit Zemi Izrael a vytvořit z ní integrální součást Státu Izrael. Samotný termín „Země Izrael“ užívali osadníci jako legitimaci svého osidlování okupovaných palestinských územích. Ta pak byla vyhlášena jako „posvátná a neoddělitelná“. Původní arabští obyvatelé byli podle tohoto náhledu označeni za bezvěrce, kteří oddalují příchod Mesiáše. Tito izraelští radikálové se však liší v názorech na osud arabského obyvatelstva. Dají se rozdělit do tří skupin. První skupina zastává pozici, že Arabové mohou zůstat pokud přijmou tezi, že Bůh vrátil zemi těm, kterým z jeho vůle a na základě Smlouvy s Izraelem patří. Druhá skupina by chtěla soustavu kroků, kterými by otráвила původní obyvatelstvo a donutila je tak k odchodu. Poslední, nejradikálnější, skupina požaduje, aby izraelská vláda zajistila odsun Arabů do okolních zemí. Tyto aktivity jsou u náboženských radikálů spjaty s náboženskou vizí nadcházející éry Boží vlády.

Stoupenci Guš emunim se proto cítí Božímú pěšáky připravující podmínky pro návrat Izraele do své Země. Z tohoto důvodu mají Boží mandát pro osidlování osadami.

Stoupenci skupin jako je Guš emunim se dají charakterizovat jako ultrasionističtí mesianisté. Guš emunim nechce nic slyšet o vyklizení osad a je ochotna na jejich obranu použít zbraně. Většina se z nich se hlásí k představě Velkého Izraele, přitom však není zcela jasné, zda se tímto místem myslí Bohem zaslíbené biblické území „od velké řeky až po Eufrat“, nebo jen území dnešního Jordánska, Libanonu a jižní Sýrie. Jejich náboženská zanícenost je pohání při dalším zakládání židovských osad uprostřed arabských měst či v jejich těsné blízkosti. Někteří stoupenci jsou ochotni žít v sousedství muslimů a křesťanů, když tito pochopí, že jejich údajná vlast Filastín al-arabíja, je od Boha posvátným majetkem Židů. Ti pouze projevují dobrou vůli, když tam Araby nechávají dále žít.

Nábožensky orientovaní členové dalších ultrasionistických skupin (Techija, Moraša, Kach) vytvářejí v izraelské politice podporu osadníků a jejich snah o judaizaci okupovaných území (Mendel 2000: 50).

Historie osidlování

Počátky novodobého osidlování území se datují od vítězství v Šestidenní válce v roce 1967. Je jasné, že politika osadnictví by se neobešla bez vládní podpory. S touto politikou začala vláda vedená Levym Eškolem. Důvodem, proč se izraelská vláda zaměřila na podporu osidlování okupovaných území, byla účast náboženských stran v izraelských vládách. Největším zastáncem se v tomto smyslu jevila Národní náboženská strana. Politika osadnictví, která okupaci doprovázela, vyvolala odpor mezi palestinským obyvatelstvem, neboť mnoho osad bylo postaveno na zkonfiskované půdě, či se stalo útočištěm protiarabských radikálů a náboženských fanatiků (Čejka 2003: 153).

Podle Čejky je možno rozdělit osady do dvou skupin:

1. *ideologické* – osídleny jsou radikálními militantními osadníky; je zde nejvíce

přívrženců různých extrémistických hnutí (např. Kach nebo Kahane Chaj!); specifická je pozice města Hebron – zde byli Židé až do roku 1929, kdy zde vypukly protižidovské nepokoje a Židé museli být evakuováni; v dubnu 1968 se deset židovských rodin zapsalo jako švédští turisté v hotelu Park v Hebronu, později rabbi Moše Levinger oznámil, že tato skupina obnovuje židovské osídlení v Hebronu, ministr obrany Moše Dajan nedokázal ve vládě prosadit odchod této skupiny, ti poté založili na okraji Hebronu židovské předměstí Kirjat Arba (Gilbert 2002: 399).

2. *pragmatické* – jsou osídleny především židovskými přistěhovalci, kterým vláda nabídla výhodné životní podmínky; tito obyvatelé využívají výhod „rozvojového města s národní prioritou“ - daňové úlevy, výhodné hypotéky, podpory ve školství apod.

Největší rozmach osadnictví se odehrává po roce 1977, kdy se v Izraeli dostává k moci nacionalistická pravice. V roce 1979 se premiér Begin dohodl na vrácení Sinaje Egyptu a Izrael zrušil veškerá židovská osídlení na tomto území včetně města Jamit. Sinaj se však nestal precedentem pro rušení osad na palestinských územích. Izrael totiž Sinaj chápal jako okupované území cizího státu. Nicméně tento krok se neseskal v Izraeli s jednoznačným přijetím. Begin byl sice přesvědčen, že strategickým cílem moderního Izraele je dosáhnout maximálních územních zisků třeba i silou. Už v roce 1978 však podlehl realistickým kruhům mezinárodního sionizmu podnikl politicky riskantní jednání s egyptským sokem Anwarem Sadatem. Dohody z Camp Davidu jim nakonec oběma vynesly Nobelovu cenu míru (Mendel 2000: 71).

V táboře Likudu však bylo mnoho jestřábů, kteří se s izraelským odchodem ze Sinaje nesmířili. Mezi ně patřil tehdejší ministr obrany Ariel Šaron nebo také Jicchak Šamir. Tito lidé považovali vrácení Sinaje za národní prohru.

Na druhou stranu učinila Beginova vláda mnoho kroků pro posílení židovské přítomnosti na západním břehu Jordánu, v pásmu Gazy a především ve východním arabském sektoru Jeruzaléma. V tomto ohledu šla velmi na ruku religiózním skupinám tvrdícím, že vítězstvím v Šestidenní válce nastala éra

příchodu Mesiáše.

Společně s podporou osidlování vynalezla izraelská vláda škálu důmyslných represivních kroků proti původnímu arabskému obyvatelstvu, které proti judaizaci a osidlování protestovalo. Souběžně s tím sílil odpor vůči těmto praktikám v samotné izraelské společnosti. Proti vládní politice neprotestovala už jen Komunistická strana Izraele a menší radikálně levicové uskupení. Na protest vznikla Liga na obranu lidských práv čele s Jisra'elem Šahakem a hnutí Šalom Achšav (Mír ihned), ve kterém byl i spisovatel Amos Oz.

Tyto aktivity společně s odsudky západoevropských sociálně demokratických vlád nemohly Likud nijak zastavit. Politika osidlování totiž ladila se strategickou představou Likudu o Velkém Izraeli. Důležitá byla rovněž podpora ze strany Spojených států amerických. Beginovi taktéž nijak nevadily odsuzující revoluce OSN, neboť ve svém konání viděl soulad se smlouvou lidu Izraele s Bohem.

Podstatným způsobem se v osmdesátých letech činil zejména Ariel Šaron, který ve funkcích ministra zemědělství a ministra obrany udělal mnohé pro napojení osad na izraelskou infrastrukturu. Tato dekáda byla také obdobím, kdy židovské fundamentalistické skupiny přecházely od ideologické přípravy k politické akci za otevřené či tiché podpory Likudu. Výsledkem byly vražedné útoky na palestinské civilisty a vražda tří palestinských starostů na západním břehu.

V osmdesátých letech se sice výstavba osad zpomalila, ale nezastavila. Až ve letech 1992 – 1996 zmrazila levicová vláda výstavbu dalších osad.

Evakuace židovských osad se v průběhu devadesátých let jevila jako základní bezpečnostní zájem Izraele. Konflikty mezi Židy a Araby na okupovaných územích vyvrcholily v roce 1994, kdy došlo k takzvanému Hebronskému masakru. Tehdy se totiž do mešity dostal Baruch Goldstein a zastřelil dvacet devět Arabů před modlitbou. Zjitřenou atmosféru podpořili židovští osadníci Kirjat Arby, kteří prohlásili Goldsteina za svatého. Po tomto incidentu chtěla izraelská vláda evakuovat osadu Tel Rumeida osídlenou sedmi židovskými rodinami. Tento úmysl však vyvolal značnou nevoli mezi osadníky, ale i prominentními rabíny. Následkem těchto událostí musel kabinet od plánu

evakuace ustoupit. Na tomto případě lze vidět důsledky rozhodnutí umírněné izraelské vlády, pokud chce určitým způsobem osadníky usměrnit. Jinými slovy:

může sice existovat politická vůle k razantním krokům, ale vloží-li se v nestabilním izraelském politickém prostředí do dění religiózní špičky, můžou být jakékoli snahy blokovány (Čejka 2003: 159).

Po volbách v roce 1999 se Barakova vláda pokusila o další evakuaci osad, nicméně s nevalným výsledkem. Šlo víceméně o osady postavené v rozporu s izraelským právem. Osad, které byly v souladu s izraelským právem avšak v rozporu s mezinárodním, se situace nedotkla. Počet osad, které měly být vyklizeny, se navíc po rozhovorech s osadníky snížil z patnácti na dvanáct. Vláda se opět musela potýkat s náboženskými autoritami, které tvrdily, že vyklízení osad není v souladu s Halachou.

Počet osad a osadníků v nich se jakékoli vlády zvyšuje, což vede k eskalaci konfliktů mezi Izraelci a Palestinci. Rušení je tedy pro jakoukoli vládu horkým politickým tématem.

Závěrem

V dubnu 2005 pozval americký prezident George Bush izraelského premiéra na svůj ranč v Crawfordu. Po jednání Bush uvedl, že se mu nelíbí záměr izraelské vlády vystavět byty pro 3500 lidí v osadě Maale Amunim na západním břehu Jordánu. Podle něj to odporuje tzv. cestovní mapě. Naopak Šaron potvrdil záměr stáhnout se z pásma Gazy. Izrael si však i nadále chce zachovat přítomnost na západním břehu Jordánu.

Zdroje:

- Čejka, M.: *Judaismus, politika a Stát Izrael* (Mezinárodní politologický ústav, Brno, 2003)

- Mendel, M.: *Náboženství v boji o Palestinu* (Atlantis, Brno, 2000)
- Gilbert, M.: *Izrael – dějiny* (BB Art, Praha, 2002)

Internetové zdroje:

- *The Hostility of Hebron* -
http://news.bbc.co.uk/1/hi/in_depth/middle_east/2001/israel_and_the_palestinians/issues/1683017.stm
- *Bush nechce rozšiřování osad* - http://ihned.cz/1-10070890-15953310-003000_d-1c